

Література:

1. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. Навчальний посібник. – К.: Віка, 2007.- 235с.

2. Пріоритети розвитку заради добробуту. Звіт Запорізької облдержадміністрації. – Запоріжжя, 2010.- 184с.

3. Чернюк Л.Г. Економіка регіонів (областей) України: Навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2008. – 650 с.

Анотація: в статті обобщені ключеві завдання соціально-економічного розвитку регіонів, проаналізовані проблеми та шляхи їх рішення.

Ключеві слова: державна регіональна політика, соціально-економічне розвиток регіонів, ринкова трансформація, підприємництво, екологічна безпека.

Summary. article summarizes the key social and economic tasks of regional development, analyzed the problems that their solutions.

Keywords: public policy, socialno-economic development of regions, market transformation, entrepreneurship, environmental safety.

УДК 658

Застрожніков А.Г., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
Застрожнікова І. В., канд. держ. упр., ст. викладач
Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій
Мелітопольський відокремлений підрозділ

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ РІВНЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ФЕРМЕРСЬКОГО СЕКТОРА

Анотація. В статті проаналізовано та досліджено практичні аспекти методики оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектору в ринкових умовах.

Ключові слова: фермерські господарства, державна підтримка, фермерський сектор, система агробізнесу, рівень державної підтримки

Постановка проблеми. Стимулювання підвищення ефективності виробництва фермерських господарств неможливо без ефективною державною фінансово-кредитною політикою. Тому представляється обґрунтованим дослідити

практичні аспекти методики оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектора.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням теоретичних і практичних аспектів проблеми ефективного розвитку фермерських господарств займалися такі вчені, як П.І. Гайдуцький, В.В. Зіновчук, В.В. Липчук, М.Г. Лобас, П.М. Макаренко, М.Й. Малік, Л.Ю. Мельник, В.Я. Месель-Веселяк, О.М. Онищенко, П.Т. Саблук, В.В. Юрчишин та інші.

Ціль роботи. Обґрунтувати та застосувати методику оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектора в економічних реаліях.

Виклад основного матеріалу. Фінансово-кредитна політика держави по відношенню до фермерського сектора бути зорієнтованою на стимулювання підвищення ефективності виробництва. В зв'язку з цим, представляється обґрунтованим запропонувати методику вимірювання рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектора, на основі якої можна виявити причини розвитку диспропорцій в галузях рослинництва і тваринництва. Її базовим складовим виступає коефіцієнт номінальної підтримки (КНП), який розраховується по формулі:

$$КНП_i = \frac{Ц_i^d}{Ц_i^r} \quad (2.1)$$

де $Ц_i^d$ - внутрішня ціна на продукт i ;

$Ц_i^r$ - довідкова ціна на продукт i .

Те ж співвідношення може бути виражене і іншим показником - номінальною нормою підтримки (ННП):

$$ННП_i = \frac{Ц_i^d - Ц_i^r}{Ц_i^r} * 100\% = (КНП_i - 1) * 100\% \quad (2.2)$$

Очевидно, що в умовах економічної підтримки суб'єктів фермерського сектора з боку держави при $КНП > 1$ фермерські господарства одержують більший дохід від реалізації продукції аграрної сфери. І навпаки, при $КНП < 1$ фермерський сектор не має перспективи організації виробничо-господарської

діяльності на розширеній основі. Якщо, $КНП = 1$ це характеризує нейтральну державну політику держави по відношенню до фермерів.

Розрахуємо КНП та ННП фермерських господарств по вирощуванню пшениці та виробництву м'яса на прикладі ФГ «Таврида-Агро» та ФГ «ВВМ»:

1. Для ФГ «Таврида-Агро»:

$$КНП_n = 76,1 \text{ (грн./ц.)} / 83,35 \text{ (грн./ц.)} = 0,91$$

$$КНП_m = 1846 \text{ (грн./ц.)} / 2251 \text{ (грн./ц.)} = 0,82$$

$$ННП_n = 0,91 - 1 = -0,09$$

$$ННП_m = 0,82 - 1 = -0,18$$

2. Для ФГ «ВВМ»:

$$КНП_n = 77,6 \text{ (грн./ц.)} / 83,35 \text{ (грн./ц.)} = 0,93$$

$$КНП_m = 1945 \text{ (грн./ц.)} / 2251 \text{ (грн./ц.)} = 0,86$$

$$ННП_n = 0,93 - 1 = -0,07$$

$$ННП_m = 0,86 - 1 = -0,14$$

Розрахунки, представлені вище, на основі даних, одержаних в результаті проведених досліджень, показують, що в ФГ «Таврида-Агро» та ФГ «ВВМ» КНП менше одиниці. Це вказує на недостатній рівень їх підтримки з боку держави і цінової дискримінації фермерського сектора. Середньозважене значення окремих КНП дає коефіцієнт нормативної підтримки всіх суб'єктів фермерського сектора. Тому він може бути використаний для порівняння економічної підтримки з боку держави індивідуальних і сімейних ферм рослинницької і тваринницької спеціалізації. Наприклад, якщо КНП для тваринництва перевершує одиницю, а для рослинництва – менше одиниці, то в даному випадку в своїй підтримці держава віддає пріоритет на користь тваринницьких галузей.

Показник ННП дозволяє вимірювати ступінь оподаткування і субсидування фермерського сектора. Негативний ННП говорить про високе податкове навантаження, а позитивний – про субсидування державою фермерських господарств. Разом з відміченим, державна економічна підтримка може бути направлена не тільки на зміну цін на продукцію сільського

господарства, але і на ресурси промисловості, які воно споживає. Проте такий підхід вимагає виділення рівня зміни ефективності виробничо-господарської діяльності індивідуальних і сімейних ферм, партнерств, фермерських кооперативів і корпорацій. Якщо КНП може бути зміряний в галузях рослинництва і тваринництва або переробної промисловості, то оцінка, що враховує дію на ресурси, повинна вимірюватися виключно на рівні конкретного фермерського господарства. Даною оцінкою є коефіцієнт реальної підтримки (КРП):

$$КРП_i = \frac{Ц_i^d - \sum_{j=1}^k 3_{ij} Ц_j^d}{Ц_i^r - \sum_{j=1}^k 3_{ij} Ц_j^r} = \frac{C_i^d}{C_i^r} \quad (2.3)$$

де 3_{ij} - питомі витрати ресурсу j на одиницю продукту i ;

$Ц_j^d$ і $Ц_j^r$ - внутрішня і довідкова ціни на ресурс j ;

C_i^d і C_i^r - додана вартість у внутрішній і довідковій ціні на продукт сільського господарства i .

Аналогічно ННП можна розрахувати і норму реальної підтримки (НРП) суб'єктів фермерського сектора:

$$НРП_i = \frac{C_i^d - C_i^r}{C_i^r} * 100\% = (КРП_i - 1) * 100\% \quad (2.4)$$

При цьому, $КРП > 1$ означає позитивну дію держави на фермерський сектор, оскільки сільськогосподарські товаровиробники одержують більший дохід від реалізації продукції аграрної сфери. У разі ж, коли $КРП < 1$, фермерські господарства функціонують в економічно невідповідному для них середовищі. Такі показники є особливо важливими для умов перехідної економіки, оскільки в ній тільки починають формуватися інститути, що забезпечують функціонування фермерського сектора в системі агробізнесу. У зв'язку з цим, важливе місце в процесі реформування відносин власності на землю і майно, займають системно-інституційні перетворення, а також нові

економічні інститути – економіко-правові форми управління і реалізації відносин власності.

Розрахуємо КРП фермерських господарств по вирощуванню пшениці та виробництву м'яса на прикладі ФГ «Таврида-Агро» та ФГ «ВВМ». Ресурси на виробництво пшениці візьмемо дизпаливо та насіння, на виробництво свинини електроенергія та комбікорми.

1. Для ФГ «Таврида-Агро»:

$$\begin{aligned} \text{КРП}_n &= 76,1 - (0,05 \cdot 158,2 + 0,036 \cdot 548) / 83,35 - (0,05 \cdot 155 + 0,035 \cdot 545) = \\ &= 48,5 / 56,5 = 0,86 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{КРП}_m &= 1846 - (389 \cdot 0,44 + 11,5 \cdot 81,2) / 2251 - (390 \cdot 0,44 + 14,0 \cdot 87,0) = \\ &= 740,6 / 861,4 = 0,86 \end{aligned}$$

$$\text{ННП}_n = 0,86 - 1 = -0,14$$

$$\text{ННП}_m = 0,86 - 1 = -0,14$$

2. Для ФГ «ВВМ»:

$$\begin{aligned} \text{КРП}_n &= 77,6 - (0,05 \cdot 148,2 + 0,0364 \cdot 546) / 83,35 - (0,05 \cdot 155 + 0,035 \cdot 545) = \\ &= 50,3 / 56,5 = 0,89 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{КРП}_m &= 1945 - (395 \cdot 0,44 + 12,5 \cdot 74,5) / 2251 - (390 \cdot 0,44 + 14,0 \cdot 87,0) = \\ &= 840,0 / 861,4 = 0,98 \end{aligned}$$

$$\text{ННП}_n = 0,89 - 1 = -0,11$$

$$\text{ННП}_m = 0,98 - 1 = -0,02$$

Розрахунки, представлені вище, на основі даних, одержаних в результаті проведених досліджень, показують, що в ФГ «Таврида-Агро» та ФГ «ВВМ» КРП менше одиниці. Це вказує на те, що аналізовані фермерські господарства функціонують в економічно незбалансованому середовищі.

Висновки. 1. Структурні зрушення, що відбуваються, вимагають нових підходів до організації сільськогосподарського виробництва в цілях його раціоналізації і підвищення ефективності. Фермерське виробництво стає органічною єдністю механізму його організації і способів існування як стійкий і постійно відновлюваний процес.

2. В ФГ «Таврида-Агро» та ФГ «ВВМ» коефіцієнт номінальної підтримки менше одиниці – це вказує на недостатній рівень державної підтримки та цінової дискримінації фермерського сектора. Середньозважене значення окремих КНП дає коефіцієнт нормативної підтримки суб'єктів фермерського сектора, тому він може бути використаний для порівняння економічної підтримки з боку держави.

3. Розрахунки, які отримані в результаті проведених досліджень, показують, що в ФГ «Таврида-Агро» та ФГ «ВВМ» коефіцієнт реальної підтримки менше одиниці, тому фермерські господарства функціонують в економічно незбалансованому середовищі.

Література.

1. Застрожніков А.Г. Формування привабливого інвестиційного клімату для фермерських господарств / А.Г. Застрожніков // Актуальні проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України: Матеріали наук.-практ. конф., 27 листопада 2007 р. – Х.: Вид-во ХарІ НАДУ „Магістр”, 2007. – С. 341-344.

2. Застрожніков А.Г. Розробка стратегії і тактики фермерський господарств в умовах регулювання земельних відносин / А.Г. Застрожніков // Європейські орієнтири муніципального управління: матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю (14.03.2008) / За заг. ред. В.К. Присяжнюка, В.Д. Бакуменка, Т.В. Іванової. – К.: Видавничо-поліграфічний центр Академії муніципального управління, у 2-х частинах, Ч.2, 2008. – С. 234-236.

Аннотация. В статье проанализированы и исследованы практические аспекты методики оценки уровня государственной поддержки субъектов фермерского сектора в рыночных условиях

Ключевые слова: фермерские хозяйства, государственная поддержка, фермерский сектор, система агробизнеса, уровень государственной поддержки.

Summary. The article analyzed and studied practical aspects of methodology for assessing the level of state support of subjects of farmers sector in market conditions.

Keywords: farms, government support, farm sector, agribusiness system, the level of state support.

**МІНІСТЕРСТВО
АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ**

**ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ
ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ**

ЗБІРНИК

НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ТАВРІЙСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
АГРОТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ)**

№ 2 (18)

Том 5

Мелітополь

2012